

## Siiraa-Lakk.21

### Description

#### **Isiniif amanti keessantu jira, anaafis amanti kiyyatu jira**

Yommuu mushrikooni ciminnaa fi jabeenya Muslimoonni amanti isaanii irratti qaban argan, amanti isaanii irraa duubatti deebisuun akka hin dandaâ€™amne abdii kutuu jalqaban. Garuu karaa gowwummaa fi hanqinna yaada isaanii agarsiisu hordofuu jalqaban. Gara Nabiyyii (SAW)namoota akka Aswad ibn Abdul Muxxalib, Waliid ibn Mughiirah, Umayyah ibn Khalaf, Al-Aas ibn Waaâ€™il erguun akkana jedhan, â€œYaa Muhammad! Koottu waan ati gabbartu nutis haa gabbarru. Atis wanta nuti gabbarru ni gabbara. Nu fi atis dhimmicha keessatti waliin haa hirmaannu. Kan ati gabbartu wanta nuti gabbaruu caalaa gaarii yoo taâ€™e, nuti isarraa qooda keenya fudhanna. Wanti nuti gabbarru wanta ati gabbartu kan caalu yoo taâ€™e, ati quode kee isarraa fudhatta.â€• Kana ilaachisee Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa suurah buuse:

قُلْ يَأَيُّهَا الْكَفِرُونَ ﴿١﴾ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾ وَلَا أَنْتُمْ عَبْدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٣﴾ وَلَا  
عَابِدُ مَا عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٥﴾ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِي دِينِ ﴿٦﴾

(1)-Jedhi, â€œYaa Kaafiroota!(2)-Wanta isin gabbartan ani hin gabbaru. (3)-Isinis gabbartoota wanta ani gabbaruu miti. (4)-Anis gabbaraa wanta isin gabbartanii miti. (5)-Isinis gabbartoota wanta ani gabbaruu miti. (6)-Isiniif amanti keessantu jira, anaafis amanti kiyyatu jira.â€• Suuratu Al-Kaafiruun 109:1-6

â€œKaafirootaâ€• Warroota Rabbitti kafaran ykn isa waliin wanta biraab. Kanneen akka Mushrikoota, Kiristaanota, Yahuudota, waaqefataa, Budistoota fi kkf. Gabaabumatti, Islaaman ala amanti biraab warroota hordofan.

**â€œWanta isin gabbartan ani hin gabbaru.â€•** Kana jechuun taabota, sanama fi uumamtoota biroo isin gabbartan (waqqefattan) ani hin gabbaru. **â€œIsinis gabbartoota wanta ani gabbaruu miti.â€•** kana jechuun Rabbii ani gabbaraa jiru isin gabbaraa hin jirtan. Sababni isaas, ibaada (gabbarri) keessan Rabbiif waan hin qulqullessinee fi waan wanta biraab Isa waliin gabbartanii if ibaadan keessan ibaada hin jedhamu.[\[1\]](#) Rabbiin waliin taabota fi uumamtoota biroo gabbartu. **â€œ(4)-Anis gabbaraa wanta isin gabbartanii miti.â€•** kana jechuun akkaata isin ibaada ittiin hojjattaniin hin hojjadhu. Akkaata Rabbiin itti ajajee, jaallatuu fi itti gammaduun Isa gabbaraa.

**(5)-Isinis gabbartoota wanta ani gabbaruu miti.â€•** kana jechuun gabbarii (ibaada) Isaa keessatti ajaja Rabbi fi seera Isaa hordofaa hin jirtan. Kana irra, fedhii qullaa keessaniin wanta biraab uumtanii jirtu. Kuni akkuma Rabbiin jedhe:

â€œSeâ€™aa (tilmaama) fi waan lubbuun isaanii feetu qofa hordofu. Dhugumatti qajeelfamni Gooftaa isaanii irraa isaanitti dhufee jira.â€ (Suuratu An-Najm 53:23)

â€œ(6)-Isiniif amanti keessantu jira, anaafis amanti kiyyatu jira.â€ Kuniakkuma Rabbii jedhe: â€œYoo si kijibsiisan, â€œAnaaf dalagaa kiyyatu jira, isiniifis dalagaa keessantu jira. Isin waan ani dalagu irraa qulqulluudha, anis waan isin dalagdan irraa qulqulluudha.â€ Jedhi. (Suuratu Yuunus 10:41)[\[2\]](#)

Suuratu Kaafiruun karaan haqaa tokko qofa akka taâ€™e siritti ibsite. Karaan haqaa kunis Rabbii Gooftaa aalamaa taâ€™e qofa gabbaruudha. Rabbii subhaanahu suurah tana buusun haqaa fi soba, ifaa fi dukkana jidduu tuqaan wal-qunnamtii akka hin jirre ni murteesse. Amantin kaafironni irra jiranii fi Islaamni guutumaan guututti gargar kan taâ€™aniidha. Amantiin kaafirootaa Rabbii oltaâ€™aa waliin waan biraabiruu irratti kan hundaaâ€™edha. Faallaa kanaa, Islaamni immoo Rabbii Tokkicha qofa gabbaruu irratti kan hundaaâ€™edha. Garaagarummaan isaanii akka samii fi dachiiti. Hundeema wanti baaxila (soba) irratti hundaaâ€™e fi wanti haqa irratti hundaaâ€™e akkamitti walitti galuu fi wal fakkaachu dandaâ€™uu? Kanarrraa kaâ€™uun Islaamaan ala amantiwwan addunyaa hundi baaxila (soba) akka taâ€™an hubachuun ni dandaâ€™ama.

Gareen jalqabaa Nabiyyii waliin galuu erga dadhabanii booda gareen lammataa namoota kanniin of keessaa qabu ni dhufe: Abdullah ibn Abi Umayyah, Waliid ibn Mughirah, Mukraz ibn Hafs, Amr ibn Abdullaah ibn Abi Qays, Aas ibn Aamir. Gareen kuni gara Nabiyyii (SAW) dhufuun Qurâ€™aanaa irraa keeyyattota isaan dallansisu keessumaayyu wanta gabbaran kan balaalefatu akka haaqu gaafatan. Rabbiiinis gaafi isaanitiif deebii jala muraa buuse:

﴿وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيْنَتِ قَالَ الظَّالِمُونَ لِقَاءَنَا أُئْتِ بِقُرْءَانٍ غَيْرِ هَذَا أَوْ بَدِيلٌ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَبْدِلَهُ وَمِنْ تِلْقَائِي نَفْسٍ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَى إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾[⑯](#)

â€œYommuu keeyyattonni Keenya ifa taâ€™uun isaan irratti dubbifaman, isaan qunnamti Keenya hin sodaanne ni jedhan, â€œKanaan ala Qurâ€™aanaa bira fidi yookiin isa jijjiri.â€ Jedhi, â€œAni of bira ifa taâ€™uun naaf hin taâ€™u. Wanta natti wahyi godhamu malee homaa hin hordofu. Ani Gooftaa kiyya yoo faallesse, dhugumatti adabbii Guyyaa Guddaa sodaadha.â€ Suuratu Yuunus 10:15

Yommuu keeyyattonni Qurâ€™aanaa Rabbii oltaâ€™aa irraa buâ€™un mushrikoota Makkaa irratti haala ifa taâ€™een dubbifaman, Guyyaa Murtii Rabbii oltaâ€™aan qunnamu waan hin amanneef warroonni azaaba (adabbii) Isaa hin sodaanne, Ergamaan ni jedhan: â€œKanaan ala Qurâ€™aanaa bira fidi yookiin isa jijjiri.â€

Qurâ€™aana kanaan ala wanti biraa isaan barbaadan Qurâ€™aana fedhii isaaniitiin walitti galuudha. Akkasumas jijjirraan isaan barbaadan aayata isaan aarsu fi dallansuu aayata isaan gammachisuun bakka akka buusudha. Aayaanni isaan barbaadan aayaata baaxila isaanii dhugoomsanii fi fedhii isaanii guutaniidha.

**Jedhi, â€œAni of biraa isa jijjiruun naaf hin taâ€™u. Wanta natti wahyi godhamu malee homaa hin hordofu. Ani Gooftaa kiyya yoo faallesse, dhugumatti adabbii Guyyaa Guddaa sodaadha.â€**

Kana jechuun Yaa Muhammad (SAW) isaaniinakkana jedhe: Dhugumatti Qurâ€™aanni kuni Kalaama (dubbii) Gooftaa kiyyaati. Qurâ€™aana keessaa wanti na biraa taâ€™Me tokkollee hin jiru. Jecha fi hojii kiyyaa miti. Wanta isarraa dubbisu fedhii nafsee tiyyaatin homaa jijjiruu hin dandaâ€™u. Sababni isaas, Gooftaan kiyya kanarratti na hin dandeessisu. Qurâ€™aana dubbisuu keessatti wanta Gooftaa kiyyarree natti buâ€™ee malee homaa hin hordofu. Ossoo isarraa wanta tokko jijjiruuf yaale, silaa Gooftaa kiyya kan faallessu taâ€™a. Sababni isaas, kana keessatti Inni naaf hin hayyamne. Dhugumatti yoo Gooftaa kiyya faallessee fi ajaja Isaa dide, azaaba Guyyaa garmalee Guddaa taâ€™e sodaadha. Sababni isaas, Qurâ€™aana keessatti waa jijjiruun Rabbii oltaâ€™aa irratti soba uumudha<sup>[3]</sup> Soba Isarratti uumuun immoo yakkaa guddaa azaaba cimaatti nama geessudha.

Qureeshonni gara Nabiyyii (SAW) deddeebiâ€™uun kaayyoo isaa irraa akka gadi buâ€™uuf wanti isaan barbaadan hundi jalaa fashalaaâ€™e. Akkuma irrannatti hubatamuu, gadi buâ€™iinsi isaan jalqaba irratti barbaadan gadi buâ€™iinsa lammataa irratti gaafatan caala. Jalqaba Nabiyyiin isaan waliin sanama isaanii akka gabbaru barbaadan. Yommuu Nabiyyiin kana didu, Qurâ€™aana irraa waa akka jijjiruu barbaadan. Dhugumatti gaafin jalqabaa kan lammataa caalaa guddaadha. Akkasumas, toofaan biraa Qureeshonni fayyadaman, namoota garee keessa jiran ni jijjiran. Waliid ibn Mughiiraa malee namooni garee jalqabaa keessa jiran namoota garee lammataa keessa jiran irraa garagara. Sababni kana godhanis, sammuu garagaraa jijjiranii itti fayyadamuun Nabiyyi amansiisu abdatan.

Seenaa kana keessa aalimmanii fi daaâ€™iwwaniif barnoota guddaatu jira. Namni tokko Islaama irraa dhimma xiqqoollee ossoo taate, irraa gadi buâ€™uu hin qabu. Keessumaayyu yeroo ammaa kana hayyooni fi daaâ€™iwwan kennaa isaaniif dhiyaatuf deebii deebisuun duratti garmalee of eeggachu qabu. Sababni isaas, diinonni Islaamaa qaruutee taâ€™aa fi namoota beekkamoo sossobuuf karaa alkallatiitii fayyadamaa jiru. Namtichi warra Dhiyaa Richard B.Mitchel jedhamu akkamitti sochi Islaamaa akka laaffisan yaadota lafa kaaâ€™e. Yaadota sanniin keessaa: hayyootaa fi daaâ€™iwan keessaa nama gowwoomsu barbaadan hojii kafaltii guddaa qabu isaaniif kenuun namoota barsiisuuf akka of hin xamanne gochuu. Pirojekti Islaamaa jechuun wanta faaydan guddaan keessa hin jirre irratti yeroo fi humna isaanii akka fixan gochuu. Akkasumas, daldala buâ€™aan guddaan keessa jira jedhame yaaddamuun isaan xamadudha.

Kuni toofaalee diinonni Islaamaa ossoo isaanitti hin beekkamin itti fayyadamaa jiraniidha. Laa hawlaa walaa quwwata illaa billah

### Kitaabban Wabii:

[\[1\]](#) Tafsiiru Saâ€™adii-fuula 1106

[\[2\]](#) Tafsiiru Ibn Kasiir- 7/677-678

[\[3\]](#) Maâ€™aariju tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburi-10/63-64

As-Siiratu Nabawiyatiâ€“fuula-173-175, Alii Muhammad Sallaabi,Noble Life of The Prophet [English]  
1/437-441

**Date Created**

October 25, 2019

**Author**

admin